

วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง 1
สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข

สาระสำคัญ

การพยาบาลมารดา
และการรก

สาระสำคัญ : การพยาบาลมารดาและท.
WY157.3 ว649ส 2558

B0024111
bib:13399116990

วิภาพร ปิตินพคุณ
เพ็ญนภา พิสัยพันธ์ุ

สาระสำคัญ :

การพยาบาลมารดาและทารก

วิภาพร ปิตินพคุณ และ เพ็ญญา พิสัยพันธุ์

จัดทำโดย วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง 1 สถาบันพระบรมราชชนก

กระทรวงสาธารณสุข

พิมพ์ครั้งที่ 1 ธันวาคม 2558 จำนวน 200 เล่ม

ข้อมูลสำนักหอสมุดแห่งชาติ

วิภาพร ปิตินพคุณ.

สาระสำคัญ : การพยาบาลมารดาและทารก.-- กรุงเทพฯ : วิทยาลัยพยาบาลเครือข่ายภาคกลาง 1
สถาบันพระบรมราชชนก กระทรวงสาธารณสุข, 2558.

205 หน้า.

1. มารดาและทารก--การพยาบาล. 2. การพยาบาลสูติศาสตร์. I. เพ็ญญา พิสัยพันธุ์, ผู้แต่งร่วม I. ชื่อเรื่อง.

618.20231

ISBN 978-616-11-2882-1

WY157.3
ว 649ต 2558
ลงทะเบียน 80024111
11 ม.ค. 2558

พิมพ์ที่

บริษัท จุดทอง จำกัด

191/82-83 หมู่ 14 ถนนลาดพร้าว แขวงลาดพร้าว เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230

โทรศัพท์ 0 2931 7095-6 โทรสาร 0 2538 9909

E-mail gdp_sp@yahoo.com

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญภาพ	จ
บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการพยาบาลมารดาและทารก	1
1.1 แนวคิดทฤษฎีและหลักการการพยาบาลมารดาและทารก	2
1.2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะสุขภาพของมารดาและทารกในระยะตั้งครรภ์ ระยะคลอด และระยะหลังคลอด	15
คำถามท้ายบท	18
บรรณานุกรม	23
บทที่ 2 การให้คำปรึกษาก่อนสมรส การวางแผนครอบครัวภาวะมีบุตรยาก การปฏิสนธิของทารกในครรภ์ และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการของทารกในครรภ์	24
2.1 การเตรียมตัวก่อนสมรสและการให้คำปรึกษาก่อนสมรสและปัญหาทางพันธุกรรม	25
2.2 การวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิด	27
2.3 ภาวะมีบุตรยาก	40
2.4 กระบวนการปฏิสนธิและพัฒนาการของทารกในครรภ์	43
2.5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเจริญเติบโตและพัฒนาการของทารกในครรภ์	46
คำถามท้ายบท	51
บรรณานุกรม	55
บทที่ 3 การพยาบาลสตรีในระยะตั้งครรภ์	56
3.1 การเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาระยะตั้งครรภ์	57
3.2 การเปลี่ยนแปลงทางจิตสังคมของหญิงตั้งครรภ์	68
3.3 การวินิจฉัยการตั้งครรภ์	74
3.4 การประเมินภาวะสุขภาพมารดาและทารก และการคัดกรองภาวะเสี่ยง	76
3.5 การส่งเสริมสุขภาพของสตรีขณะตั้งครรภ์	90
3.6 การพยาบาลหญิงตั้งครรภ์ที่มีภาวะไม่สุขสบาย	97
3.7 การเตรียมตัวเพื่อการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	103
3.8 การเตรียมตัวเพื่อการคลอดและการเตรียมบทบาทการเป็นบิดามารดา	104
3.9 พัฒนาการของทารก รก และน้ำคร่ำ และการส่งเสริมพัฒนาการของทารกในครรภ์	105
คำถามท้ายบท	111
บรรณานุกรม	116

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4 การพยาบาลผู้คลอดในระยะคลอดปกติ	117
4.1 การเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาของผู้คลอดในระยะคลอด	118
4.2 การเปลี่ยนแปลงทางจิตสังคมของผู้คลอดในระยะคลอด	123
4.3 การพยาบาลทางด้านสรีรจิตสังคมของผู้คลอดในระยะคลอดปกติ	123
4.4 กลไกความเจ็บปวดของผู้คลอดในระยะคลอด	133
4.5 การเตรียมตัวเพื่อการคลอดกับพฤติกรรมการเผชิญความเจ็บปวด	137
4.6 การส่งเสริมความสบายของผู้คลอดในระยะคลอด	138
4.7 การดูแลเพื่อบรรเทาความเจ็บปวดของผู้คลอดในระยะคลอดโดยไม่ใช้ยา	141
คำถามท้ายบท	145
บรรณานุกรม	149
บทที่ 5 การพยาบาลมารดาในระยะหลังคลอด	150
5.1 การเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีรวิทยาของมารดาหลังคลอด	151
5.2 การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตสังคมของมารดาหลังคลอด	156
5.3 วิธีการส่งเสริมสัมพันธ์ภาพระหว่างมารดาและทารกหลังคลอด	157
5.4 วิธีการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	158
5.5 วิธีการส่งเสริมสุขภาพมารดาในระยะหลังคลอด	166
คำถามท้ายบท	176
บรรณานุกรม	180
บทที่ 6 การประเมินภาวะสุขภาพ การพยาบาลทารกแรกเกิดปกติ และการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	181
6.1 การประเมินสภาพทารกแรกเกิด	182
6.2 การพยาบาลทารกแรกเกิดประจำวัน	187
6.3 การให้วัคซีนสำหรับทารกแรกเกิด	191
6.4 การประเมินและการดูแลทารกแรกเกิดที่มีความผิดปกติเล็กน้อย	194
6.5 การส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่	197
คำถามท้ายบท	202
บรรณานุกรม	205

สารบัญตาราง

	หน้า	
ตารางที่ 2-1	สรุปอาการไม่พึงประสงค์เกี่ยวกับปริมาณฮอร์โมนในยาเม็ดคุมกำเนิดที่มากเกินไป	33
ตารางที่ 2-2	สรุปอาการไม่พึงประสงค์เกี่ยวกับปริมาณฮอร์โมนในยาเม็ดคุมกำเนิดที่น้อยเกินไป	34
ตารางที่ 2-3	ตัวอย่างการติดเชื้อของหญิงตั้งครรภ์ที่มีผลต่อทารกในครรภ์	49
ตารางที่ 3-1	อายุครรภ์และความสัมพันธ์ของระดับยอดมดลูก	77
ตารางที่ 4-1	ระดับความรุนแรงในการหดตัวของกล้ามเนื้อมดลูก	119
ตารางที่ 4-2	การพยาบาลผู้คลอดที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ในระยะปากมดลูกเปิดช้า	127
ตารางที่ 4-3	การพยาบาลผู้คลอดที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ในระยะปากมดลูกเปิดเร็ว	128
ตารางที่ 4-4	การพยาบาลผู้คลอดที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ในระยะเปลี่ยนแปลงและระยะที่ 2 ของการคลอด	129
ตารางที่ 4-5	การพยาบาลผู้คลอดที่มีพฤติกรรมที่เหมาะสมและพฤติกรรมที่ไม่พึงปรารถนา ในระยะที่ 3 และระยะที่ 4 ของการคลอด	130
ตารางที่ 5-1	การเก็บน้ำนมแม่ในอุณหภูมิห้อง ตู้เย็น และช่องแช่แข็ง	165
ตารางที่ 6-1	คะแนนและอายุครรภ์ตามวิธีการประเมินของ Ballard	187
ตารางที่ 6-2	ชนิดของวัคซีนที่ให้แก่เด็กอายุแรกเกิดถึง 12 ปี	193

สารบัญภาพ

	หน้า	
ภาพที่ 2-1	หญิงอานามัยสตรี หญิงอานามัยบุรุษ หมวกยางกันช่องคลอด หมวกครอบปากมดลูก	29
ภาพที่ 2-2	ฟองน้ำคุมกำเนิด หมวกยางกันช่องคลอด หมวกครอบปากมดลูก	29
ภาพที่ 2-3	กลไกการออกฤทธิ์ของฮอร์โมนคุมกำเนิด	31
ภาพที่ 2-4	ตำแหน่งการแปะแผ่นแปะผิวหนังคุมกำเนิด	34
ภาพที่ 2-5	ยาฝังคุมกำเนิดและตำแหน่งที่ฝัง	36
ภาพที่ 2-6	การปฏิสนธิ	44
ภาพที่ 3-1	การเปลี่ยนแปลงของมดลูกในระยะตั้งครรภ์	58
ภาพที่ 3-2	การเปลี่ยนแปลงของปริมาณเลือดและ cardiac output ในระยะตั้งครรภ์	60
ภาพที่ 3-3	การเปลี่ยนแปลงของกระเพาะปัสสาวะในระยะตั้งครรภ์	64
ภาพที่ 3-4	การเปลี่ยนแปลงของกระดูกสันหลังระยะตั้งครรภ์	65
ภาพที่ 3-5	วิธีการตรวจครรภ์ (Obstetrical examination)	78
ภาพที่ 3-6	แบบคัดกรองความเสี่ยงของหญิงตั้งครรภ์เมื่อมาฝากครรภ์ครั้งแรก	83
ภาพที่ 3-7	การบริหารศีรษะและคอ	91
ภาพที่ 3-8	การบริหารแขนเป็นวงกลม	92
ภาพที่ 3-9	การบริหารกล้ามเนื้อสี่ข้าง	92
ภาพที่ 3-10	การบริหารกล้ามเนื้อหลัง หน้าท้อง สะโพก และขา	93
ภาพที่ 3-11	การบริหารกล้ามเนื้อหลัง สะโพก พื้นเชิงกราน ข้อต่อ กระดูกเชิงกราน เข่า และขา	94
ภาพที่ 4-1	กลไกการควบคุมประดู	133
ภาพที่ 4-2	ตำแหน่งที่เกิดความเจ็บปวดในระยะที่ 1 ของการคลอด	136
ภาพที่ 4-3	ตำแหน่งที่เกิดความเจ็บปวดในระยะที่ 2 ของการคลอด	137
ภาพที่ 4-4	แบบประเมินความเจ็บปวด Moderate Universal Pain Assessment Tool	138
ภาพที่ 5-1	การให้นมในท่านอน (Side lying position)	160
ภาพที่ 5-2	การให้นมในท่า Cradle position	160
ภาพที่ 5-3	การให้นมในท่า Modified hold position หรือ Cross cradle position	161
ภาพที่ 5-4	การให้นมในท่า Football position หรือ Clutch hold position	161